

Salim Kadri KERIMI

Istoričar – karijerni diplomat u penziji, istraživač, Sjeverna Makedonija

E-mail: salimkerimi@yahoo.com

Pregledni naučni rad/Review scientific article

UDK/UDC: 94(497.7:497.2)"19/20" (091)

930:32:327.8(-054) (497.7:497.2)"19/20"

DOI: <https://doi.org/10.52259/historijskipogledi.2022.5.7.292>

ZAŠTO JE BUGARSKA TEZA O MAKEDONSKOM IDENTITETU POGREŠNA?

Apstrakt: *Bugarske teze da: Makedonci imaju bugarske korijene, dok je makedonski jezik dijalekt bugarskog jezika; i Makedonski identitet je „proizvod“ Kominterne, tj, Josipa Broza Tita i Josipa Visarionoviča Staljina su pogriješne. Historijske činjenice govore da makedonski i bugarski narodi potiču iz različitih prvobitnih zajednica, koje su se doseljavale na teritoriju današnjeg Balkanskog poluotoka u različitim periodima i iz dva različita dijela svijeta. „Makedonci su južnoslovenski narod, ... potomci starih slovenskih plemena, koji su u VI i VII vijeku naselili Balkanski poluotok...“, dok „Bugari su južnoslovenski narod koji naseljava istočni dio Balkana. Njihovo porijeklo vezuje se za prostore Azije. Na osnovu podataka starokineskih ljetopisa smatra se da je jezik prvobitnih Bugara bio dio altajске jezičke zajednice, tj. njene turske grane kojoj su još pripadali Huni, Avari, Hazari, Oguzi, Pečenezi, Kumani i drugi“. Kao što je već poznato, u prošlosti pripadnici današnjeg makedonskog naroda „silom ili milom“, predstavljani su kao sastavni dio ne samo bugarskog, već i srpskog ili grčkog naroda. U 19. vijeku, kao i svaki drugi narodi, pripadnici makedonskog naroda su se zalagali za svoju emancipaciju i nacionalnu diferencijaciju. Iz objektivnih razloga, makedonska nacija je uspjela da formira svoju nacionalnu državu sredinom dvadesetog vijeka – 2. augusta 1944. godine, na samom kraju Drugog svjetskog rata. Što se tiče makedonskog jezika, on je sličan drugim slovenskim jezicima, posebno s bugarskime i srpskim jezikom, koji pripadaju u tzv. indoevropskoj grupi jezika. Oficijalno makedonski jezik je kodificiran 1945. godine, i kao drugi jezici uživa isti status u svim međunarodnim institucijama, uključujući i UN. Da su makedonski identitet i jezik različiti od bugarskog identiteta i jezika potvrdili su brojni autori i javne ličnosti, uključujući i Ambasadora Bugarske u Tirani, Albanija - Janko Peev (u 1938. godini); francuski pisac, publicista i političar Viktor Berar; francuski univerzitetski profesor - slavista Andre Mazon; albanski političar, diplomata i publicista Ekrem bej Vlora, i mnogi drugi. Svi*

na jasan i nedvosmislen način govore o postojanju posebnog makedonskog identiteta i jezika, koji se razlikuju od bugarskog identiteta i jezika. Dakle, iz navedenog se može zaključiti da su bugarske teze o navodnom zajedničkom porijeklu Makedonaca i njihovog jezika sa bugarskim, naučno netačne, a njihovo insistiranje da makedonska strana prihvati „historijsku istinu“, uslovljavajući čak i početak pregovora Sjeverne Makedonije za članstvo u EU, je više nego apsurdno. Po mom mišljenju, još apsurdniji je pristup članica EU koje dozvoljavaju takvo ponašanje Bugarske i bilo koje druge države - članice EU, u početku treće decenije 21. vijeka. Drugim riječima, umjesto članice EU da budu dosljedne u primjeni svojih evropskih vrijednosti u vezi poštovanja suverenog prava svakog naroda o svojoj nacionalnoj pripadnosti i umjesto da insistiraju na poštovanje i sprovođenje brojnih odluka evropskih institucija o priznavanju postojanja i prava pripadnika makedonske manjine u Bugarskoj, one aktuelnim bugarskim političarima dozvoljavaju da se bave sa apsurdnim stvarima, karakterističnim za 19. vijek.

Ključne riječi: Makedonci, Bugari, Komintern, Josip Broz Tito, Josip Visarionovič Stalin, Janko Peev, Viktor Berard, André Mazon, Ekrem bej Vlora.

WHY IS THE BULGARIAN THESIS ON MACEDONIAN IDENTITY WRONG?

Abstract: *Bulgarian theses that: Macedonians have Bulgarian roots, while the Macedonian language is a dialect of the Bulgarian language; and, that the Macedonian identity is a „product“ of the Comintern, ie., of Josiph Broz Tito and Josiph Visarionovic Stalin, are wrong. More historical facts show that the Macedonian and Bulgarian nations come from different origin, whose settled in the territory of today's Balkan Peninsula in different periods and from two different parts of the world. „Macedonians are the South Slavic people, ... descendants of the old Slavic tribes, who inhabited the Balkan Peninsula in the 6th and 7th centuries ...“, while the Bulgarians are the South Slavic people who inhabit the eastern part of the Balkans. Their origin is linked to Asia. Based on the data of ancient Chinese chronicles, it is considered that the language of the Proto-Bulgarians was part of the Altaic language community, i.e. its Turkish branch, which also included Huns, Avars, Hazars, Oguz, Pechenegs, Kumans and others“. As is already known, in the past members of today's Macedonian nation, „by force or kindness“, were presented as an integral part not only of the Bulgarian, but also of the Serbian and Greek nations. In the 19th century, like any other nation, Macedonians fought for their national rights, but for some reasons, they managed to realize their national aspirations until August 2, 1944. Macedonian language is similar to other Slavic languages and especially to the Bulgarian and Serbian languages,*

which belong to the so-called Indo-European language group. The Macedonian language was officially codified in 1945 and, like other languages, enjoys the same status in all international institutions, including the UN. That Macedonian identity and language are different from Bulgarian identity and language in the past has been confirmed by various personalities and documents, including by: Ambassador of Bulgaria in Tirana, Albania – Janko Peev (in 1938); French writer, publicist and politician Victor Berar; French university professor - Slavist Andre Mazon; and Albanian politician, diplomat and publicist Ekrem Bey Vlora. The above mentioned and many other authors speak in a clear way about the existence of the Macedonian identity and language, which is different from the Bulgarian identity and language. Therefore, it can be concluded from the above that the Bulgarian theses about the alleged common origin of Macedonians with Bulgarians are scientifically incorrect, and their insistence Macedonian side to accept the alleged „historical truth“, conditioning even the start of Northern Macedonia's EU membership negotiations, is more than absurd. In my opinion, the approach of the EU members that allowed such behaviour of Bulgarian politicians and any other EU member states at the beginning of the third decade of the 21st century is even more absurd. In other words, instead of EU members being consistent in applying their European values, regarding respect for the sovereign right of every nation on its national affiliation and instead insisting on respecting and implementing by the Bulgarian side numerous decisions of European institutions, recognizing the existence and rights of Macedonian minorities in Bulgaria, they allow current Bulgarian politicians to deal with absurd things, characteristic of the 19th century.

Key words: *Macedonians, Bulgarian, Kominterna, Josiph Broz Tito, Josiph Visarionovic Stalin, Janko Peev, Victor Berard, André Mazon, Eqrem bey Vlora.*

Suprotno tvrdnjama nekih bugarskih historičara i političara, postoje pisani, između ostalog, i bugarski dokumenti, koji potvrđuju postojanje posebnosti makedonskog naroda i pre 1944. godine

Dokazivanje nečega što je postojalo i postoji je besmisleno, ali, kao građanin Republike Sjeverne Makedonije i prije svega kao historičar i intelektualac, osjećam dužnost da ukažem na neke činjenice koje nedvosmisleno dokazuju neutemeljenost teza nekih bugarskih historičara, političara i drugih intelektualaca, da navodno makedonski i bugarski narodi imaju zajedničko porijeklo, odnosno da su se Makedonci do 1944. godine izjašnjavali kao Bugari. Prije nego što navedem neke konkretne dokumente i autore koji potvrđuju postojanje makedonskog naroda i prije 1944. godine, dozvolite mi prvo da kažem nešto o zabluđi, koja je dugo bila plasirana i

prisutna u glavama, dokumentima i drugoj relevantnoj literaturi, raznih bugarskih institucija i ličnosti, u pogledu navodnog zajedničkog porijekla makedonskog i bugarskog naroda. Naime, više historijskih činjenica pokazuje da makedonski i bugarski narodi potiču iz različitih prvobitnih zajednica, koje su se doseljavale na teritoriju današnjeg Balkanskog poluotoka u različitim periodima i iz dva različita dijela svijeta.

- *Makedonci su južnoslovenski narod, ... potomci starih slovenskih plemena, koji su u VI i VII vijeku naselili Balkanski poluotok...*¹

- *Protobugari pripadaju turskoj grupi plemena. Iz Centralne Azije naseljavaju se između Kaspijskog i Crnog mora i tu ih u 2. polovini IV vijeka pokoravaju Huni. Najezda Avara u 2. polovini VI vijeka povukla je deo Protobugara u oblasti srednjeg Dunava i Tise.*²

- *Bugari su južnoslovenski narod koji naseljava istočni dio Balkana. Njihovo porijeklo vezuje se za prostore Azije. Na osnovu podataka starokineskih letopisa smatra se da je jezik prvobitnih Bugara bio dio altajske jezičke zajednice, te njene turske grane kojoj su još pripadali Huni, Avari, Hazari, Oguzi, Pečenezi, Kumani i drugi.*³

Zbližavanje i na neki način međusobno preplitanje ova dva naroda dešavalo se tokom vremena, odnosno nakon prihvatanja hrišćanstva od strane Bugara. Tada počinje proces njihove slavizacije i miješanja sa drugim slovenskim narodima. Iz više razloga (veličina, moć i ekspanzionistički apetiti tadašnjih bugarskih vladara, bliskost dva naroda, prije svega jezički i vjerski, intenzivna propagandna aktivnost, posebno vjerskih institucija nekih zemalja, uključujući i Bugarsku egzarhiju itd), dio makedonskih intelektualaca i običnih ljudi, u različitim vremenskim periodima, posebno u Osmanskom periodu, vjerovatno zbog pomisli da će se kao Bugari, osjećati bezbjednije, počeli su da se izjašnjavaju i identifikuju kao Bugari. U prošlosti, ali nažalost i sada, veliki broj intelektualaca iz Bugarske, koji po nacionalnosti nisu Bugari, već Makedonci, Jermeni, Turci, Tatari, Vlasi, Romi i drugi, zvanične bugarske vlasti ih predstavljaju kao Bugari.

Uzmimo kao primjer desetine hiljada (prema bugarskom izvoru oko 100.000) makedonskih državljana, koji su u posljednjih deset godina, uglavnom da bi dobili bugarske putne isprave „dobrovoljno“ prihvatili da se deklarišu kao Bugari (bugarskog porijekla). Da li pisane izjave ovih, prije svega makedonskih državljana, u dogleđno vrijeme bugarske vlasti takođe planiraju da iskoriste kao „krunski dokaz“ o „bugarskoj“ nacionalnosti u Sjevernoj Makedoniji? Ponavljam, ovi građani istovremeno i prije svega su i makedonski državljan.

¹ *Мала енциклопедија Просвета-Општа енциклопедија, Четврто издање, Југославија, К-Пн, 2, Просвета, Београд 1986, 557.*

² *Enciklopedijski leksikon, Mozaik znanja, Istorija, 102.*

³ *Српска енциклопедија, Том I, Књига 2, Матица Српска - САНУ- Завод за учебнике, Београд 2011, 590.*

Inače, svi oni makedonski građani koji se po nacionalnosti osjećaju kao Bugari, njihovo legitimno pravo je ukoliko je potrebno da to „potvrde” i pred bugarskim vlastima. Međutim, uslovljavanje svakoga ko podnose zahtjev za bugarsko državljanstvo da pismeno potvrdi da je „bugarskog porijekla“, što zapravo nije, po mom mišljenju predstavlja nehuman čin. Ispada da uzrečica *kad je neko u nevolji treba mu pomoći, a ne ucenjivati ga*, u konkretnom slučaju nije uzimana u uvid od strane bugarskih institucija. Proglašavanje nekoga, Bugarinom, ne može uvijek da bude neka vrsta „krunskog dokaza“ njegove nacionalnosti. Mnogo je primjera u historiji raznih naroda, kada su se iz samo njima znanih razloga i okolnosti u određenom periodu historije izjašnjavali kao Bugari, Turci, Albanci, Grci itd., služeći tim narodima i njihovim vladarima najbolje moguće, uprkos tome što njihova prava etnička pripadnost nije bila bugarska, turska, albanska, grčka i sl. S tim u vezi, na našim prostorima najbolji primjer može biti Osmansko Carstvo, odnosno Republika Turska, kao njen naslednik. Naime, u osmanskom periodu, ali i kasnije do danas, pripadnici različitih naroda, uključujući i veliki broj Albanaca, Bošnjaka i dr. izjašnjavali su se kao Osmanlije, kasnije kao Turci, uprkos tome što su znali da njihova prava nacionalnost nije turska. Pristup Republike Turske u ovom pogledu je dobar primjer za druge zemlje, uključujući i za Republiku Sjevernu Makedoniju i Republiku Bugarsku. Turske vlasti i historičari, oslobođeni kompleksa i pretenzija, ni u prošlosti ni sada ne dovode u pitanje etničku pripadnost bilo koje znamenite osmanske ili turske ličnosti u prošlosti. Poklanjajući neophodnu pažnju i uvažavanje njihovih zasluga, najodgovorniji čelnici Republike Turske, odnosno turski historičari ne poriču pravo „matičnih“ naroda, da učine isto, predstavljajući ih kao Albance, Bošnjake i sl.

Da li je tačno da su se Makedonci do 1944. godine izjašnjavali kao Bugari? Teza da je makedonski identitet „proizvod“ Josipa Broza Tita i Josipa Visarjonoviča Staljina, koju zagovaraju bugarski i neki drugi krugovi, nije tačna. Ova činjenica, između ostalog je potvrđena i u nekim bugarskim dokumentima, uključujući i dvije depeše ambasadora Bugarske u Tirani, Janko Peev (Яanko Пеев), koje je 22. aprila, odnosno 29. jula 1938. godine, uputio tadašnjem predsjedniku Ministarskog savjeta i ministru vanjskih i vjerskih poslova Bugarske, dr. G. Koseivanovu (Д-ръ G.Къосеивановъ). U oba dokumenta, koji se čuvaju u Državnom arhivu Republike Sjeverne Makedonije⁴, pored ostalog, se može vidjeti da zvanični predstavnik Bugarske u Tirani – ambasador Janko Peev, priznaje da je između 60 - 70 „Makedonaca-Bugara“, koji su 1938. godine živjeli u glavnom gradu Albanije, samo dvoje-troje od njih su „Bugari - bugarski državljani“. Ambasador J. Peev, takođe priznaje da je odbijao učešće u događajima u kojima su Makedonci, koji su 30-ih godina 20. vijeka živjeli ili boravili u Tirani izražavali njihov „poseban (makedonski) identitet“.

⁴ Државен архив на Република Северна Македонија (dalje: ДАРМ), 1.1178.1.125/261-263, Ф.325, о.п.1, а.е. 201; ДАРМ, 1.1178.1.124/269-260, Ф.325, о.п.1, а.е.201.

Известно Ви е вече, Господине Министре, отъ мой личен докладъ отъ априлъ миналата година, причината по които повърнатата ми Легация – поставена въ течение на жеманското на някои емигранти македонци живели въ Тирани да превърнатъ чествуването на въпросния празникъ въ просмакедонска манифестация – избѣгна да участвува въ това чествуване. Отъ доклада ми съ дата отъ 25 май миналата година и подъ Нрѣ 189, имахте случая да научите, че съдействието и опасенията на повърнатата ми Легация се основаха напълно основателни, понеже участващите въ устроителна манифестация българи македонци минаха дори предъ Легационното помешение пѣйки македонския маршъ. Възможност може да си представи впечатлението отъ изпълването на сѣкия маршъ въ присъствието на Царския Пълномощенъ Министъръ, или на Секретаря на Легацията, или на останалите членове на персонала, като се има предъ видъ, че тоя фактъ дѣше да бѣде непременно веднага доносенъ до знанието на ръководителя, напримеръ, на Проглавянската Кралска Легация тукъ. Нѣма съмнение, че отъ прѣдо-

Господине Министре,
Честъ имамъ да донеса до знанието Ви, че измислуду тукъашните българи македонци се обземаха тия дни въпроса за отпразнуването, на 3 августъ, деня на Илинденското въстание и уреждане по тоя случай народна трапеза и други манифестации. Една група, на чело съ бръснаря Димче Михайловъ се произнесла въ положителенъ смисълъ и дори сѣкия бръснарь се яви при Пълномощния Министъръ да го сондира и ками да участвува, заедно съ легационния персоналъ, на тоя празникъ. Пълномощниятъ Министъръ помени невъзможността да е сторилъ това и изтъкна предъ поканителя обстоятелството че всъщностъ тоя денъ не е съставилъ никакъвъ официаленъ, държавенъ, или въспроуденъ празникъ и не е редно Легацията да участвува въ манифестации и банкети по тоя случай. Видимо, г. Михайловъ възприе тия дѣла и си отиде, като знаеши, че дѣл-

Prilog 1. Kopije dijela teksta depeša ambasadora J. Peeva, koji je 22. aprila i 29. jula 1938. godine poslao premieru Bugarske G. Kjosevanov.

Iz sadržine navedenih dokumenata se takođe vidi da 2. august – početak Ilindenskog ustanka makedonskog naroda u Bugarskoj u tom periodu nije tretiran kao zvanični, državni, pa čak ni kao svenarodni praznik, zbog čega zvanični predstavnici Bugarske u Tirani, su odbijali da učestvuju na proslavama koje su tim povodom organizovali Makedonci koji su živjeli ili boravili u Tirani, 30-ih godina 20. vijeka.

Da je osjećaj pripadnosti posebnom makedonskom narodu bio prisutan kod mnogih makedonskih ličnosti i prije 1944. godine, potvrdili su i mnogi drugi strani autori, uključujući i francuskog pisca, publicistu i političara Viktora Berara (Victor Bérard)⁵, francuskog univerzitetskog profesora i slavistu Andrea Mazona (André Mazon)⁶, kao i albanskog političara, diplomatu i publicistu

⁵ Victor Bérard, *La Macedoine*, Deuxieme Edition, Armand Colin et C, Editeurs, Paris 1900.

⁶ Andre Mazon, *Contes slaves de la Macedoine sud - occidentale*, Paris 1923.

Ekrema bej Vloru (Eqrem bej Vlora)⁷. U citiranoj knjizi, Viktor Berar, krajem 19. vijeka, govori o „Makedonskoj Makedoniji“, i o „Makedoniji kao privilegovanoj, autonomnoj ili nezavisnoj pokrajini sa bilo kojom vladom, pod uslovom da je ona u njihovim (makedonskim) rukama“. Ekrem bej Valora, o posebnosti makedonskog naroda, govori početkom 20. vijeka, a malo kasnije od njih, isto je učinio i Andre Mazon govoreći o posebnosti makedonskog jezika, ocnivši da je „on blizak srpskom i bugarskom, ali drugačiji od oba (jezika)“.

Analizirajući navode sadašnjih bugarskih političara, oko posebnosti makedonskog naroda, dolazi se do zaključka, da je njihova pozicija ostala potpuno ista kao i bugarskih vladara prije 12. vijekova. Sudeći po navodima sadržanim u izveštaju prof. Vasila Zlatarskog⁸, o njegovoj ekspediciji kroz neke dijelove današnje Republike Sjeverne Makedonije, koju je realizovao tokom 1916. godine, vidi se da tretman Makedonaca kao Bugara, a Makedonije kao dio etničke Bugarske, počinje negdje sredinom IX vijeka, kada tadašnji bugarski vladar Presijan (836-853), prvi put je ujedinio „bugarske Slovene“, pripojivši bugarskoj državi teritoriju današnje Republike Sjeverne Makedonije. Kao što je opšte poznato, ovakav stav bugarskih vladara nastavio se neprekidno i narednih vijekova, odnosno do 9. septembra 1944. godine, kada je zvanična Sofija prvi put priznala makedonsku naciju, a time i postojanje makedonske nacionalne manjine u NR Bugarskoj. U periodu od 9. septembra 1944. do sredine 1948. godine, najviši vrh Jugoslavije i Bugarske – Josip Broz Tito i Georgi Dimitrov, razvijali su veoma intenzivnu bilateralnu aktivnost na planu jačanja i daljeg unapređenja odnosa i saradnje dviju zemalja, sa krajnjim ciljem formiranja tzv. „Balkanske federacije“ u okviru koje je bilo predviđeno definitivno rješenje i „makedonskog pitanja“.

Nažalost, takav odnos zvanične Sofije prema makedonskoj naciji trajao je veoma kratko – do sredine 1948. godine, kada su prekinuti odnosi FNR Jugoslavije i SSSR-a i njegovih satelita, uključujući i NR Bugarsku. Negiranje posebnosti makedonske nacije i pripadnika makedonske manjine u Bugarskoj, posebno je došlo do izražaja u vrijeme diktatorskog režima Todora Živkova (od 1954. do 1989. godine). Kao što je poznato, početkom 80-ih godina 20. vijeka, u okviru proslave 1300-godišnjice bugarske države, između ostalog, objavljeni su memoari Cole Dragojčeve kao dio negativne kampanje zvanične Sofije po pitanju makedonskog identiteta. Ova politika zvaničnih bugarskih institucija nažalost nastavljena je i nakon rušenja komunističkog režima u ovoj zemlji, početkom 90-ih godina 20. vijeka, ali i nakon punopravnog članstva Republike Bugarske u NATO (2005) i EU (2007). Nakon potpisivanja „Sporazuma o prijateljstvu između Republike Makedonije i Republike Bugarske“ (2.8.2017),

⁷ Eqrem bej Vlora, *Kujtime 1885-1925*, SHLK, Tiranë 2003.

⁸ Васил Златарски, Пътешествие из Македония, „Научна експедиция в Македония и Поморавието 1916“, Съставител Петър Хр. Петров, Военноиздателски комплекс „Св.Георги Победоносец“, Универзитетско издателство „Св.Климент Охридски“, София 1993, 63.

u periodu kada se očekivala izvjesna promjena dotadašnje negativne politike prema „makedonskom pitanju“, krajem 2020. godine najviši bugarski rukovodioci i većina bugarskih historičara i predstavnika drugih institucija, na direktan i iracionalan način obnovili su stare, opštepoznate i apsurdne tvrdnje da su „Makedonci sastavni dio bugarske nacije“, a makedonski jezik „jedan od dijalekata bugarskog jezika“. Najviši rukovodioci Bugarske, koristeći status svoje zemlje kao punopravne članice EU, krajem 2020. godine, otišli su korak dalje i blokirali usvajanje pregovaračkog okvira za početak pregovora Republike Sjeverne Makedonije sa EU, uporno insistirajući na priznanju sa makedonske strane, da su „Makedonci neodvojivi dio bugarskog naroda“, a „makedonski jezik jedan od dijalekata bugarskog jezika“.

Za razliku od početka 90-ih godina prošlog vijeka, kada najodgovorniji bugarski rukovodioci, nažalost, nisu iskoristili historijsku priliku i šansu da jednom zauvijek odustanu od pretenzije za dokazivanje navodnog „bugarskog porijekla makedonskog naroda“, na početku treće decenije 21. vijeka ukazuje se druga, takođe historijska prilika, da oficijalna Sofija konačno prizna postojanje makedonske nacije i makedonskog jezika, nešto što objektivno postoji i što niko na ovom svijetu nema pravo i ne može osporiti. Na taj način sadašnji najodgovorniji rukovodioci susjedne i „prijateljske“ Bugarske otvoriće novu – svjetliju stranicu u historiji makedonsko-bugarskih odnosa i saradnje. Iz više razloga u ovoj fazi, po mom mišljenju, makedonska strana treba da izrazi spremnost da se postigne dogovor o zajedničkom obilježavanju pojedinih događaja i ličnosti iz historijske prošlosti dva naroda.

U eri Covida - 19, prije svega, politički lideri svih zemalja svijeta, treba da izvuku pouku da je ljudskom rodu potreban mir, međusobno poštovanje i veća solidarnost na regionalnom i globalnom nivou. Ovo tim prije što samo tako ljudski rod će lakše da se nosi sa ovakvim i sličnim nepogodama. Stoga je trošenje energije (u 21. vijeku) za dokazivanje porijekla bilo kog naroda, nerazumno, anahrono i pogubno za svakoga.

Zaključak

Na kraju ovog članka se može zaključiti, da su teze bugarskih političara i historičara oko makedonskog identiteta pogrešne i naučno neosnovane. Drugim riječima, historijski dokazi pokazuju da je riječ o dva slovenska naroda, čiji početni koreni su različiti – Protobugari su bili sastavni dio tursko-tatarskih plemena, dok su Makedonci južnoslovenski narod, čiji su se preci, krajem VI i početkom VII vijeka, naselili veći dio Balkanskog poluotoka. Od tada, bez prekida, njihovi potomci žive na istoj teritoriji. Većina makedonskog naroda živi u Republici Sjevernoj Makedoniji, dok ostatak u nekoliko susjednih država (u Bugarskoj, Grčkoj, Srbiji, Albaniji), u dijaspori (Australiji, Kanadu, SAD, i u evropskim zemljama). S izuzetkom Bugarske i Grčke, postojanje makedonske

nacionalne manjine je priznato od svih ostalih susjednih zemalja Republike Severne Makedonije.

Do slovenizacije Bugara došlo je u IX vijeku, nakon prihvatanja hrišćanske vjere. Iz različitih razloga, u historijskoj prošlosti pripadnici današnjeg makedonskog naroda, „milom ili silom“, predstavljani su kao sastavni dio bugarskog naroda, ali ne samo bugarskog već i srpskog i grčkog naroda. U 19. vijeku, kao i svaki drugi narod, pripadnici makedonskog naroda su ratovali za svoju emancipaciju i nacionalnu diferencijaciju. Kao što je poznato, makedonska nacija je uspjela da ostvari svoje nacionalne težnje 2. avgusta 1944. godine. Kao što je već naglašeno, da su Bugari i Makedonci različiti narodi, u prošlosti su potvrdile mnoge strane ličnosti, uključujući i neke bugarske ličnosti.

Što se tiče makedonskog jezika, on je sličan sa drugim slovenskim jezicima, posebno sa bugarskim i srpskim jezikom, koji su dio indoevropske jezičke porodice. Zvanična kodifikacija makedonskog jezika je realizovana 1945. godine i kao i svaki drugi jezik uživa ravnopravan status u svim međunarodnim institucijama, uključujući UN.

Iz navedenog može se zaključiti da su bugarske teze o navodnom zajedničkom porijeklu Makedonaca i njihovog jezika sa bugarskim, naučno netačne. Bugarsko insistiranje na prihvatanje „historijske istine“, uslovljeno početkom pregovora Sjeverne Makedonije za članstvo u EU, je više nego apsurdno.

Za razliku od početka 90-ih godina prošloga vijeka, kada najodgovorniji bugarski lideri, nažalost nisu iskoristili historijsku priliku i šansu, jednom zauvijek da odustanu od svojih tvrdnji, sada na početku treće decenije 21. vijeka, ukazuje se druga, takođe historijska prilika da se konačno, sa bugarske strane, prizna postojanje makedonske nacije i jezika, nešto što objektivno postoji i što niko na ovom svijetu nema pravo i ne može poreći. Na taj način sadašnji najodgovorniji lideri susjedne Bugarske otvoriće novu svjetliju stranicu u historiji makedonsko-bugarskih odnosa i saradnje. Da bi se izbjegla mogućnost eventualnog proglašenja aktuelnog bugarskog premijera ili nekog drugog visokog bugarskog zvaničnika, „izdajnikom“ bugarske kauze, po mom mišljenju, sa makedonske strane u ovoj fazi treba izraziti spremnost da se postigne odgovarajući dogovor o zajedničkom obilježavanju određenih događaja i ličnosti iz historijske prošlosti dva naroda. Insistiranje bugarskih političara i historičara za dokazivanje ispravnosti njihovih dosadašnjih teza je na štetu ne samo Republike Sjeverne Makedonije, već i same Bugarske, regiona i Evrope u cjelini.

Summary

It can be concluded that the theses of Bulgarian politicians and historians about the Macedonian identity are wrong and scientifically unfounded. In other words, historical evidence shows that the Bulgarians and Macedonians are two different nations, whose initial roots are different - Proto-Bulgarians were an integral part of the Turkish-Tatar tribes, while the Macedonians are the South Slavic people, whose ancestors settled in the late VI and early VII centuries in the Balkan Peninsula, and since then, without interruption, their descendants have lived in the same territory. Most of Macedonians are leaving in Northern Macedonia, while the rest in several neighbouring countries and in the diaspora. With the exception of Bulgaria and Greece, the existence of the Macedonian national minority is recognized in all other neighbouring countries of North Macedonia.

For various reasons, in the historical past, Macedonians were treated as an integral part of the Bulgarian, Serbian and Greek nations. In the 19th century, like any other nation, members of the Macedonian nation fought for their emancipation and national differentiation. For some objective reasons, the Macedonian nation managed to realize its national aspirations until August 2, 1944. That Bulgarians and Macedonians are different nations in the past have been confirmed by many foreign personalities, including by some Bulgarian personalities.

The Macedonian language is similar to other Slavic languages, especially Bulgarian and Serbian, which are part of the Indo-European language family. The official codification of the Macedonian language was realized in 1945, and like any other language, enjoys equal status in all international institutions, including the UN.

Therefore, it can be concluded from the above that the Bulgarian theses on the alleged common origin of Macedonians and their language with Bulgarian are scientifically incorrect and their insistence on accepting, by the Macedonian side, the „historical truths“, conditioning even the beginning of Northern Macedonia's EU membership negotiations, is more than absurd.

Unlike in the early 1990s, when Bulgaria politicians unfortunately failed to seize the historic opportunity to give up their claims to prove the alleged Bulgarian origin of the Macedonians, now in the very beginning of third decade of the 21st century, another also historical opportunity is indicated to finally, Bulgarian politicians and historians to recognize the existence of the Macedonian nation, culture and language, something that objectively exists and that no one has the right to deny them. Acting in this way will enable Bulgarian politicians to open a new page in Macedonian-Bulgarian relations and cooperation. In order to avoid the possibility of declaring the current Bulgarian Prime Minister, or another high-ranking Bulgarian official, a „traitor“ of the Bulgarian cause, in my opinion, the Macedonian side, at this stage, should express readiness to reach an agreement on joint commemoration of certain

events and personalities from the historical past of the two nations. The insistence of Bulgarian politicians and historians to prove the „correctness“ of their theses is harmful not only for Northern Macedonia, but also for Republic of Bulgaria itself, for other Balkan countries and Europe as a whole.

BIBLIOGRAFIJA/ BIBLIOGRAPHY

Neobjavljeni izvori/Unpublished sources:

1. Државен архив на Република Северна Македонија, 1.1178.1.125/261-263, Ф.325, о.п.1, а.е. 201;
2. Државен архив на Република Северна Македонија, 1.1178.1.124/269-260, Ф.325, о.п.1, а.е.201.

Enciklopedije/ Encyclopedias:

1. *Enciklopediski leksikon*, Mozaik znanja, Istorija.
2. *Мала енциклопедија Просвета - Општа енциклопедија*, Четврто издање, Југославија, К - Пн, 2, Просвета, Београд 1986.
3. *Српска енциклопедија*, Том 1, Књига 2, Матица Српска - САНУ- Завод за уџбенике, Београд 2011.

Knjige/ Books:

1. Victor Bérard, *La Macedoine, Deuxieme Edition*, Armand Colin et C, Editeurs, Paris 1900;
2. Andre Mazon, *Contes slaves de la Macedoine sud - occidentale*, Paris 1923.
3. Eqrem bej Vlora, *Kujtime 1885-1925*, SHLK, Tiranë 2003.
4. Васил Златарски, Пътешествие из Македония, „*Научна експедиција в Македония и Поморавието 1916*“, Съставител Петър Хр. Петров, Военноиздателски комплекс „Св.Георги Победоносец“, Универзитетско издателство „Св.Климент Охридски“, София, 1993.